

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBĄ IR LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ALYTAUS KALĖJIMĄ

2024 m. liepos 22 d. Nr. 4D-2024/1-368
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2024 m. balandžio 12 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą ir 2024 m. gegužės 2 d. skundo papildymą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Alytaus kalėjimo (toliau ir citatose – Alytaus kalėjimas, AK) pareigūnų veiksmų (neveikimo) nesudarant tinkamų sąlygų sportuoti (toliau – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, aprašytos šios:

„[...] 3 metus administracija maitina nuteistuosius pažadais [...]. [...] ... lokalinio sektoriaus nuteistieji privalėjo lauke sportuoti per lietu, sniegą, taip pat per karščius lauke. Nes nėra įrengto stogelio sportui skirtoje vietoje ...-ajame lokaliniame sektoriuje. [...] 2022 metais vėlgi nuteistieji buvo maitinami pažadais, kad stogelis bus įrengtas [...]. [...] darbo zonos nuteistieji užsiima sportu po stogeliu, ... būrio nuteistieji sporto salė yra patalpose [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2024 m. balandžio 23 d. raštu Nr. 4D-2024/1-368/3D-800 kreipėsi į Kalėjimų tarnybą, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2024 m. gegužės 6 d. Seimo kontrolierė gavo Kalėjimų tarnybos 2024 m. gegužės 6 d. raštą Nr. 1S-2916; rašte ir jo prieduose pateikta toliau nurodyta informacija:

4.1. „[...] nuteistasis X (toliau – Pareiškėjas) yra vedamas pasivaikščioti ... lokalinio sektoriaus kieme“.

Priedamos kiemelio nuotraukos, kuriose matyti kiemelio vaizdas. Kiemelyje yra įrengta sportuoti skirtas inventorių ir stoginė su suoliuku apsauganti nuo lietaus.

4.2. „Pareiškėjas eina sportuoti į ... lokalinio sektoriaus kiemelį kiekvieną dieną. Šio sektoriaus nuteistieji yra rakinami tik naktimis, todėl vaikščioti ir sportuoti gali bet kuriuo jiems patogiu metu.“

4.3. „patvirtiname, kad pasivaikščiojimo ir sporto vieta sutampa.“

4.4. „Lietuvos kalėjimų tarnyba (toliau – LKT) neturi duomenų, kad Pareiškėjui būtų žadėta įrengti stogelį virš sporto vietos. Informuojame, kad teisės aktai nenumato stoginio įrengimo lokalinio sektoriaus kiemeliuose. Perspektyvoje yra planuojama įrengti stogą, tačiau šiuo metu konkrečių terminų nėra nustatyta.“

4.5. „Nuteistieji kiekvieną dieną sportuoja ... lokaliname sektoriuje, papildomai 2 kartus per savaitę turi galimybę eiti žaisti futbolą, krepšinį, tinklinį ar lauko tenisą LKT Alytaus kalėjimo sporto aikštyne.“

4.6. „[...] sporto vietos laikas ir vieta nesikeičia, dėl esamų resursų ir galimybių.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. *Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2006 m. sausio 11 d. priimtos rekomendacijos šalims narėms Nr. (2006)2 „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“ (Europos kalėjimų taisyklės):*

27.1 .*papunktis* – „Kiekvienam kaliniui kasdien, esant tinkamoms oro sąlygoms, turi būti sudarytos sąlygos ne mažiau nei vieną valandą per dieną mankštintis atvira ore.“

27.2. *papunktis* – „Jei oro sąlygos nėra tinkamos, kaliniams turėtų būti sudarytos alternatyvios sąlygos, kurios leistų mankštintis.“

6. *Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (BVK):*

44 *straipsnis* – „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų teisė pasivaikščioti gryname ore“ 1 *dalis* – „Nuteistieji turi teisę kasdien pasivaikščioti gryname ore.“

7. *Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2020 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-389 „Dėl Pataisos įstaigų (tardymo izoliatorių) įrengimo ir eksploatavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau vadinama – Taisyklės)*

5 *punktas* - „Taisyklėse vartojamos sąvokos: [...] Pasivaikščiojimo kiemas – specialiai įrengta teritorija nuteistiesiems pasivaikščioti ir mankštintis gryname ore.“

16 *punktas* – „[...] Pasivaikščiojimo kiemuose įrengiami 120 cm pločio stogeliai, saugantys nuo atmosferos kritulių. Naujai įrengiamuose, rekonstruojamuose, kapitališkai remontuojamuose pasivaikščiojimo kiemuose turi būti įrengta atmosferos kritulių šalinimo sistema.“

Tyrimo išvados

7. Pareiškėjas Skunde rašo, jog Alytaus kalėjimo administracija nesudaro tinkamų sąlygų sportuoti, kad kiemelis, kuriame sportuoja neapsaugotas nuo atmosferos kritulių ir tinkamas sportuoti tik esant geroms oro sąlygoms.

8. Taisyklėse nurodyta, kad pasivaikščiojimo kiemas tai specialiai įrengta teritorija nuteistiesiems pasivaikščioti ir mankštintis gryname ore.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas eina sportuoti į ... lokalinio sektoriaus kiemelį kiekvieną dieną, kuriame vaikščioti ir sportuoti gali bet kuriuo patogiu metu. LKT Seimo kontrolieri patvirtino, kad Pareiškėjo pasivaikščiojimo ir sporto vieta sutampa. Pareiškėjas papildomai 2 kartus per savaitę turi galimybę eiti žaisti futbolą, krepšinį, tinklinį ar lauko tenisą LKT Alytaus kalėjimo sporto aikštyne. Sporto vietos laikas ir vieta nesikeičia, dėl esamų resursų ir galimybių.

9. Europos kalėjimų taisyklėse numatyta, kad kiekvienam kaliniui kasdien, esant tinkamoms oro sąlygoms, turi būti sudarytos sąlygos ne mažiau nei vieną valandą per dieną mankštintis atvira ore. Jei oro sąlygos nėra tinkamos, kaliniams turėtų būti sudarytos alternatyvios sąlygos, kurios leistų mankštintis. Atsižvelgiant į tai konstatuotina, kad Alytaus kalėjime Pareiškėjui yra sudaromos sąlygos sportuoti ir vaikščioti gryname ore, neribojant pasivaikščiojimų ir sporto galimybių kasdien, išskyrus atvejus, kai susiduriama su netinkamomis oro sąlygomis, t. y. lietumi, sniegu, saule (karščiu). Kiemelis, kuriame Pareiškėjas sportuoja ir išėina pasivaikščioti nėra niekaip apsaugotas nuo prastų oro sąlygų ar saulės, tačiau kiemelio kampe yra įrengta stoginė su suoliuku.

Seimo kontrolierė atkreipia atsakingų pareigūnų dėmesį, kad EŽTT savo sprendimuose nurodo, kad kaliniams turi būti suteikta bent viena valanda pasivaikščiojimo gryname ore kasdien,

pageidautina kaip platesnės veiklos už kameros ribų programos dalis, atsižvelgiant į tai, kad mankštos lauke vietos turėtų būti pakankamai erdvios ir, kai įmanoma, jose turėtų būti įrengta pastogė nuo nepalankių oro sąlygų. Tai atitinka kitus tarptautinius standartus, pagal kuriuos kaliniai turėtų turėti galimybę praleisti pagrįstą dienos dalį už kameros ribų, užsiimdami tikslinga įvairaus pobūdžio veikla, t. y. darbu, poilsiu, švietimu. (Muršić prieš Kroatiją [GC], Nr. 7334/13, 133 punktas, 2016-10-20 sprendimas).

EŽTT primygtinai sako, kad nuteistieji turi teisę kuo dažniau judėti ir būti užimti, tačiau Alytaus kalėjime, kur šiuo metu sportuoja Pareiškėjas, kiemelis nėra apsaugotas nuo blogų gamtos sąlygų ir Pareiškėjo sporto vietos laikas ir vieta nekeičiami (šios pažymos 4.6 papunktis), todėl nuteistieji, tarp jų ir Pareiškėjas, susiduria su ribojama galimybe sportuoti esant blogoms oro sąlygoms, nėra sudaromos alternatyvios sąlygos sportuoti, pakeičiant sportavimo vietą. Pažymėtina, kad blogos oro sąlygos gali tęstis ilgą laiką, tuomet nuteistieji, tarp jų ir Pareiškėjas, praranda jiems labai svarbią galimybę sportuoti kiekvieną dieną bent vieną valandą.

Seimo kontrolierės nuomone, jei AK nuteistieji, tarp jų ir Pareiškėjas, susiduria su nepalankiomis oro sąlygomis, t. y. lietumi, sniegu, saule (karščiu) ir negali sportuoti savo kiemelyje, Alytaus kalėjimo vadovybė turi imtis priemonių ir sudaryti alternatyvias sąlygas nuteistiesiems, tarp jų ir Pareiškėjui, sportuoti kitoje vietoje, kad būtų užtikrinama galimybė judėti ir sportuoti kiekvieną dieną.

10. Atsižvelgiant į tai kas nustatyta, skundas dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo) nesudarant alternatyvių sąlygų sportuoti esant blogoms oro sąlygoms, pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

11. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), nesudarant alternatyvių sąlygų sportuoti esant blogoms oro sąlygoms, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

12. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė **Kalėjimų tarnybos direktoriui** rekomenduoja:

imtis priemonių ir sudaryti alternatyvias sąlygas sportuoti esant blogoms oro sąlygoms.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į **Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė